

Гончаренко І.Г.

доктор наук з державного управління, професор,
завідувач кафедри фінансів
Черкаського державного технологічного університету

Березіна О.Ю.

кандидат економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів
Черкаського державного технологічного університету

Дудченко Н.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів
Черкаського державного технологічного університету

Honcharenko Irina

Doctor of Science in Public Administration, Professor,
Head of Finance Department
Cherkasy State Technological University

Berezina Olena

PhD (Economics), Professor,
Professor of Finance Department
Cherkasy State Technological University

Dudchenko Nataliia

PhD (Economics), Associate Professor,
Associate Professor of Finance Department
Cherkasy State Technological University

НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ДЕРЖАВНИХ ОРГАНАХ

DIRECTIONS OF COUNTERACTION CORRUPTION IN GOVERNMENT BODIES

У статті досліджується поняття та визначення корупції, основні мотиви її виникнення, види та наслідки для економіки України. Вивчено вітчизняні правові реалії та інституції боротьби з корупцією. Зазначено, що в Україні сформовано певну антикорупційну інфраструктуру, яка представлена: Національним антикорупційним бюро України, національним агентством із запобігання корупції, Вищим антикорупційним судом, Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою тощо. Досліджено зміни світового індексу сприйняття корупції в Україні та фактори, які вплинули на нього, здійснено аналітичне дослідження виявлених порушень у даному напрямку, кількість впроваджень та втрат для державного бюджету, сформульовано основні напрями боротьби з корупцією та проведення антикорупційної політики уряду. Обґрунтовано, що заходи з боротьби з корупцією мають ґрунтуватися на специфічному розумінні факторів, що посилюють корупцію.

Ключові слова: корупція, державні органи влади, антикорупційні заходи, Індекс сприйняття корупції, корупційні правопорушення.

Nowadays situation in the global economic world shows that countries all over the world haven't immune from corruption. There are a significant number of internal and external factors that affect the activities of the government and its institutions. The activities of government and its institutions affect the existence and the spread of corruption in the public sector in the turn. The article explores the concepts and definitions of corruption, the main motives for its occurrence, types and consequences for the economy of Ukraine. The legislative framework and institutions to combat corruption were studied. The anti-corruption infrastructure is represented in Ukraine by the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, the National Agency for the Prevention of Corruption, the High Anti-Corruption Court, the Specialized Anti-Corruption Prosecutor's Office, etc. All these institutions were founded few years ago. The dynamic and changes in the Global Corruption Perceptions Index for Ukraine and the factors that influenced it were study. The investigation based on the results of the annual reports of Transparency International. Moreover, the violations of separate co-indexes, their direction and reasons were identified. The analytical report for the state budget formed for the number of penalties (as a result of anti-corruption measures), as well as losses (as a result of corruption). The study found that corruption takes various forms, such as bribery, an abuse of the influence for a personal gain,

the abuse of the office, etc. The paper identifies the main areas of the anti-corruption and implementation of anti-corruption policy of the government. The paper grounded that anti-corruption measures should be being on a specific understanding of the factors that exacerbate corruption. The potential success factors in the fight against corruption include: the cooperation and coordination, the confidence building, using of modern opportunities, formation and using the political will and the support of citizens. It is determined that anti-corruption measures should be flexible, politically sensitive and designed to take into account potential negative reactions.

Keywords: *corruption, public authorities, anti-corruption measures, Corruption Perceptions Index, corruption offenses.*

Постановка проблеми. Дослідження провідних західних та вітчизняних наукових центрів, нажал, констатують, що не зважаючи на значні реформи в усіх суспільних галузях, проблема корупції й надалі має глобальний та систематичний характер. Корупція, як економічне явище, присутня в багатьох країнах. Мотиви виникнення та неможливість повного подолання корупції, особливо у державному секторі, мають різні ознаки, такі як: економічні, політичні, соціальні, психологічні тощо. Серед основних причин більшість фахівців, виокремлюють неналежний контроль та нагляд за діяльністю посадових осіб, що супроводжується складною організаційною структурою державних органів влади та «непрозорістю» діяльності певних міністерств та відомств.

В Україні, з метою подолання та запобігання провамам корупції, проведено значну роботу, як на законодавчому так, і державному рівнях. Зокрема, прийнято низку законів, які спрямовані на запобігання та подолання наслідків корупційних дій посадових осіб. А саме, 2014 р. було прийнято Закон України «Про запобігання корупції», який визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень тощо [1]. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України», який визначає правові основи організації та діяльності Національного антикорупційного бюро України [2]. Також, було ратифіковано міжнародні акти боротьби з корупцією (Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією від 16.03.2005; Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 18.10.2006 та Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 18.10.2006). Значними здобутками у напрямку реалізації антикорупційних заходів в Україні стало формування антикорупційної інфраструктури, яка представлена: Національним антикорупційним бюро України, Національним агентством із запобігання корупції, Вищим антикорупційним судом, Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою тощо. роте, не зважаючи на значні зрушення та певні позитивні правові врегулювання, питання присутності корупційних дій та посадовців, які їх вчиняють, залишається значною проблемою для економіки України та вимагають рішучих дій уряду щодо їхнього подолання, формування певних механізмів їхнього виявлення та запобігання у майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наразі, корупція має багатофакторну природу, що супроводжується певним набором інструментів та характерних ознак. У більшості країн світу, корупція має спільні риси: державні службовці розкрадають дер-

жавне майно та ресурси, уряди укладають контракти із політичними донорами, правоохоронці та судді отримують хабарі, посадові особи зловживають екстремними процедурами, підприємства дають хабарі, щоб отримати замовлення тощо.

Саме з метою подолання корупційних дій в органах державної влади у травні 2016 р. Секретаріат Співдружності скликав конференцію «Борімося з корупцією разом» [3], залучивши значну кількість учасників, з метою напрацювання певної стратегії всевітньої боротьби з корупцією в державних органах влади. Результатами конференції стали певні методичні рекомендації щодо вдосконалення законодавства та об'єднання зусиль у боротьбі з цим явищем.

Обсяг досліджень, присвячених економічним наслідкам корупції, значно зріс за останні роки. Дослідження здійснюються, як на макроекономічному, так і мікроекономічному рівнях. Так за визначенням Світового банку, «корупція – глобальна проблема, яка потребує глобальних рішень» [4]. Поряд з міжнародними фундаціями та урядами країн, питанням подолання корупції присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Серед них особливо слід відмітити роботи Л. Гамгані [10], В. Дубровського [5], Д. Лафа [11], В. Побережного [1], В. Трепака [19], А. Тоннака [10] та ін.

На думку, В. Побережного «корупція – це негативне соціальне явище, джерело економічних, політичних і соціальних ризиків для українського соціуму» [5]. Законом України «Про запобігання корупції» (у редакції від 09.12.2021 р.), зазначено, що «корупція – використання особою, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей» [1]. Наразі, виокремлюють два рівні корупції: велика корупція – це зловживання високопосадовців, розкрадання бюджетних коштів; побутова корупція – щоденна корупція між службовцями та громадянами, яка породжує корупційну поведінку.

Корупційна поведінка у більшості країн світу глибоко вкорінена в історичних витоках, соціальних нормах і політичній культурі. Часто-густо можна виявити міцні взаємозв'язки між владою, політикою та грошима [6]. Корупційна поведінка, згідно Закону «Про Незалежну комісію з боротьби з корупцією» від 1988 р. (the ICAC Act) – навмисне правопорушення, а не недбалість або помилка [7].

Відповідно до Закону «Про злочинність та корупцію» (Штат Квінсленд, 2001 р.) існує два типи корупційних дій. Корупційна поведінка «типу А» включає поведінку, яка торкається або може вплинути на державного службовця (співробітника державної установи) таким чином, що виконання ним своїх функцій або здійснення ним своїх повноважень: не є чесним чи неупередженим, або свідомо чи з необережності підриває громадську довіру, чи включає неправомірне використання інформації чи матеріалів агентства. Корупційна поведінка «типу В» включає певні типи поведінки, які підривають або можуть підірвати довіру громадськості до державної адміністрації [8]. Отже, присутність такого явища, як корупція потребує відповідних дій з боку уряду, а саме реалізації певних антикорупційних процедур.

Радою Європи для контролю за дотриманням державами антикорупційних стандартів, у 1999 р., було створено Група держав протидії корупції (GRECO). Метою якої є покращення спроможності її членів у боротьбі з корупцією шляхом контролю за дотриманням антикорупційних стандартів Ради Європи за допомогою динамічного процесу взаємної оцінки та тиску колег [9].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Варто зазначити, що антикорупційні механізми еволюціонували під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів, а саме: розвитку міжнародних стандартів (Міжнародна організація зі стандартизації (ISO) опублікувала ISO 37001, міжнародний стандарт боротьби з хабарництвом для організацій) та ескалації політичних і фінансових скандалів [10]. З метою запобігання корупції та заохочення належного управління, у вітчизняній та світовій практиці було реалізовано нові механізми, спрямовані на подолання та запобігання корупційним діям у владі. Проте, проблема подолання корупційних схем та визначення дієвих напрямів боротьби з корупцією в Україні залишається актуальною й сьогодні.

Постановка завдання. Метою статті є виявлення проявів корупції та оцінка ефективності реалізації антикорупційних заходів в Україні, напрацювання певних пропозицій щодо запобігання корупційним діям з боку державних органів влади.

Результати дослідження. Соціальна природа корупції полягає в такому організаційно-функціональному стані повноважень влади, за якого держслужбовці, мають можливість необмежено та приховано використовувати своє службове становище з метою особистої вигоди. Корупція, в історичному та соціальному контексті, не втратила своєї логічної основи, проте зазнала суттєвих змін пов'язаних із стрімким розвитком суспільства та зміною підходів до боротьби з цим явищем. Д. Лаф та В. Дубровський зазначають, що «корупція є наслідком не-ефективного державного управління, а не його передумовою» [11]. Відтак, виокремлюють три основні ознаки корупції: наявність публічної влади (і права розподіляти суспільні ресурси) у осіб, що задіяні в корупції; використання цієї влади в особистих інтересах; від корупції є шкода суспільству. Основними проявами корупції, що визнано правовими актами України є: хабарництво; підкуп на виборах;

розкрадання; вимагання; шахрайство; картельна діяльність; торгівля впливом; зловживання службовою особою; незаконне збагачення посадовою особою; відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом; приховування або утримання майна, що є наслідком корупції, правопорушення; перешкоджання здійсненню правосуддя; участь чи сприяння вчиненню корупційного правопорушення, або спроба чи підготовка до вчинення такого правопорушення; непопередження організації корупційного правопорушення, яке було вчинене пов'язаною особою.

Корупція тривалий час вважалася головною проблемою України та предметом численних дискусій, як на національному, так і міжнародному рівні. Починаючи з 2014 р., Україна запровадила чимало важливих реформ для боротьби з корупцією на державному рівні. Утім, успіху вдалося досягти радше в обмеженні можливостей для корупції, аніж у притягненні корумпованих посадовців до відповідальності, що відповідно негативно відображається на світовій репутації України щодо реалізації антикорупційних процедур.

У 2017 році в Україні розпочато реалізацію антикорупційної програми ЄС «Антикорупційна ініціатива ЄС (EUACI)», що фінансується ЄС та Данією та виконується Міністерством закордонних справ Данії. Програма сприяє зменшенню корупції в Україні на національному та місцевому рівнях через розширення прав і можливостей громадян, громадянського суспільства, бізнесу та державних інституцій. Наразі реалізується 4-річний етап програми з бюджетом 22,9 мільйона євро, метою якого є забезпечення сталого інституційного розвитку антикорупційних інституцій в Україні [12].

Щорічно міжнародний портал неурядової міжнародної організації боротьби з корупцією Transparency International розраховує світовий індекс сприйняття корупції, за результатами розрахунків визначається рівень сприйняття корупції в державному секторі тієї чи іншої країни. Індекс оцінює корупцію лише в державному секторі та розраховується з 1995 р. на основі 13 досліджень авторитетних міжнародних установ і дослідницьких центрів [13]. За даними агентства, 2021 р. середній світовий показник залишається незмінним уже десятий рік поспіль і становить лише 43 бали зі 100 можливих. Незважаючи на численні зобов'язання, 131 країна не досягла значного прогресу у боротьбі з корупцією за останнє десятиліття. Дві третини країн набрали менше 50 балів, що вказує на наявність у них серйозних проблем із корупцією, а 27 країн мають найнижчий бал за всю історію [14].

Згідно з Індексом сприйняття корупції за 2018 р. Україна посідала 120 місце зі 180 країн (індекс було розраховано за 9 основними показниками). І хоча рейтинг України з кожним роком покращується, такий стан речей все ще далекий від прийняттого. Так, 2020 р. Україна перемістилась на 117 місце у рейтингу покращивши показник на 9 п. (табл. 1) [15]. За 2021 рік Україна отримала 32 бали зі 100 можливих, показник знизився на один бал, і тепер Україна посідає 122 місце зі 180 країн у CPI [15].

На початку 2020 р. Transparency International Ukraine надала 5 рекомендацій, які б могли покращи-

Таблиця 1

Індекс сприйняття корупції-2021 в Україні

Рік	Місце у рейтингу	Індекс сприйняття корупції	Рейтинги ризику країни Global Insight	Проект «Варіації демократії»
2017	130	30	22	30
2018	120	32	35	22
2019	126	30	22	23
2020	117	33	35	26
2021	122	32	35	30

Джерело: складено та розраховано за даними статистичної звітності [15]

ти показники України в СРІ. Станом на кінець року, жодна з них не була виконана повністю, дві були виконані частково (підвищення ефективності системи запобігання політичної корупції та запровадження відкритого та підзвітного процесу приватизації державного майна), а три були не виконані взагалі (формування незалежної та професійної судової влади; забезпечення незалежності та спроможності органів антикорупційної сфери та позбавлення Служби безпеки України повноважень у сфері протидії економічним корупційним злочинам).

Водночас, в Україні спостерігається відчутний прогрес на шляху підвищення рівня прозорості та зменшення можливостей для неналежного використання адміністративного ресурсу та притягнення до відповідальності посадовців, які зловживали і зловживають службовим становищем (табл. 2).

Так, динаміка зростання за статтею привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем щороку зростає, так, 2020 р. зареєстровано 11160 правопорушень, у той час, як 2019 р. – 9074. Позитивним є скорочення правопорушень щодо одержання неправомірної вигоди службовою особою, 2020 р. даний показник скоротився більше ніж на 470 порушень порівняно з 2017 р. Проте, не всі відкриті впровадження доходять до суду, а ті які направлені

до суду підлягають розгляду. Так, 2017 р. до суду надійшло 5 тисяч справ, пов'язаних з корупційними злочинами, з яких було оброблено 3,9 тисячі. У 2018 р. кількість справ становила 9,8 тисячі (розглянули 8 тисяч), 2020 – 8 тисяч (опрацювали 7,1) (табл. 3). При цьому в 2017 р. було закрито кримінальні провадження щодо 1,8 тисячі осіб, 2020 – щодо 2,6 тисячі людей.

У 2017 році до державного бюджету, за вчинення корупційних порушень надійшло 4 млн 179 тис грн, 2020 р. було оштрафовано 4,6 тис осіб на суму 4 млн 835 тис грн, а 10 осіб взагалі були позбавлені права займати певні посади (рис. 1). Зловживання посадовців, які порушують законодавство заради особистої вигоди, завдають величезних збитків державному бюджету України. Розмір втрат держави, встановлених Державним бюро розслідувань за три роки перевищує 524 млн грн. Загалом, завдяки роботі ДБР, зафіксовано отримання хабарів на суму понад 41 млн грн, арештовано майна загальною вартістю 186 млн грн, до суду направлено понад 1,1 тис. обвинувальних актів щодо 1412 осіб [16]. Найбільш гучні справи, що завдали збитки державному бюджету України це: махінації із заповідними землями в Івано-Франківській області – 100 млн гривень; незаконна передача земельних ділянок у центрі Києва – 150 млн гривень тощо [17].

Таблиця 2

Кількість виявлених корупційних злочинів

Види вчинених корупційних дій та вжиті заходи		2017	2018	2019	2020	2021 (01.06)
Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем	зареєстровано правопорушень	10756	10713	9074	11160	6635
	вручено підозру	5923	5953	3937	5676	3516
	направлені до суду впровадження	4701	5347	3262	4679	2540
	засуджено осіб	204	134	340	276	
Одержання неправомірної вигоди службовою особою	зареєстровано правопорушень	2086	2189	1744	1607	1143
	вручено підозру	680	659	492	485	253
	направлені до суду впровадження	481	429	343	314	89
	засуджено осіб	218	157	139	81	
Зловживання владою та службовим становищем	зареєстровано правопорушень	3995	3589	4371	4060	2423
	вручено підозру	248	301	153	131	144
	направлені до суду впровадження	189	250	108	109	103
	засуджено осіб	16	5	2	6	
Зловживання впливом	зареєстровано правопорушень	249	285	193	193	140
	вручено підозру	203	209	146	128	72
	направлені до суду впровадження	162	173	121	110	46
	засуджено осіб	149	166	144	79	

Джерело: складено за даними статистичної звітності [16]

Кількість справ, що потрапили до судових органів

	2017	2018	2019	2020
Надійшло справ про вчинення корупційних правопорушень	5000	9800	11000	8000
Розглянуто справ із винесенням постанови	3900	8000	10000	7100
Закрито впровадження	1800	3900	5000	2600

Джерело: складено за даними статистичної звітності [16]

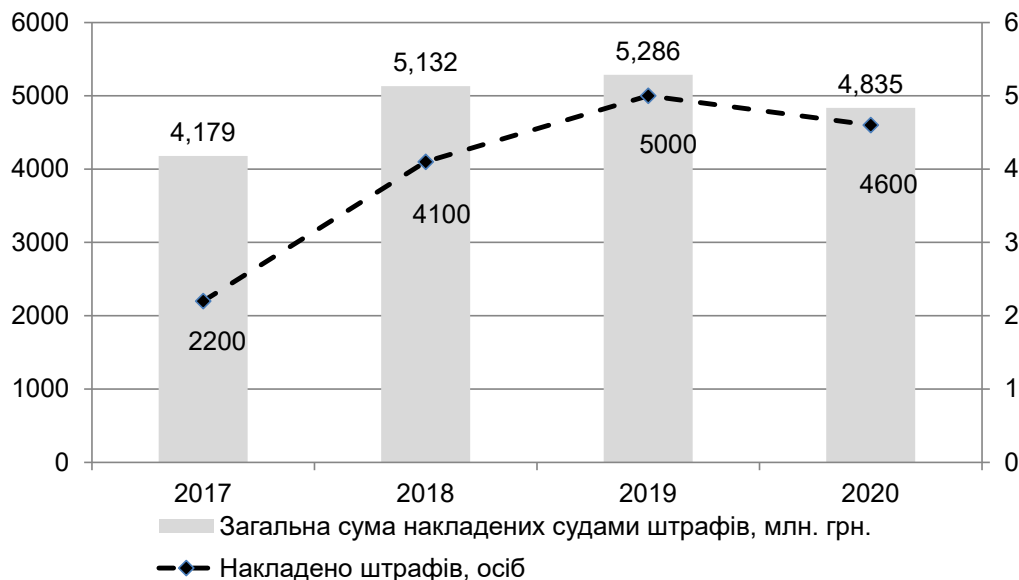

Рис. 1. Кошти що надійшли до державного бюджету у вигляді штрафів за вчинені корупційні дії

Джерело: складено за даними статистичної звітності [17]

Надзвичайно складно виміряти ступінь шкоди, яку завдає корупція. Однією з причин є так званий «феномен айсберга» адже, видно лише невелику частину корумпованих транзакцій, більшість корупційних обмінів відбувається таємно [18]. Інша причина пов'язана з масштабами непрямой шкоди, заподіяної нефункціонуючими інститутами державного сектора та спотвореними державними послугами. Як показують результати досліджень, громадяни України стали менш толерантними до корупції: у 2015 р. 19,1% опитаних вважали, що корупцію можна виправдати в більшості випадків, у 2018 р. – 14,3%. 2021 р. лише 13% респондентів виправдовували корупційні дії чиновників, разом з тим, більшість українців вважають, що корупцію ніколи не можна виправдати.

Отже, не зважаючи на значні здобутки влади у реалізації антикорупційних заходів, в Україні, й до тепер присутнє це явище, що вимагає від уряди розробки нових, більш дієвих механізмів по боротьбі з корупцією.

Висновки. Отже, ураховуючи високий рівень корупції в органах державної влади, доцільним та нагально необхідним є налагодження взаємодії правоохоронних органів та відповідних профільних інституцій. Подальша реалізація реформи має бути спрямована на запобігання корупційній діяльності та ґрунтуватись на: підвищенні правової свідомості та культури громадян, а саме негативного ставлення до корупції в органах влади; своєчасному виявленні та

попередженні корупційних правопорушень, усуненні їхніх наслідків; притягненні до відповідальності винних осіб; усуненні адміністративних та бюрократичних перешкод; оптимізації контролю-наглядових функцій органів державної влади тощо.

Бібліографічний список:

1. Про запобігання корупції: Закон України, № 1700-VII від 14 жовтня 2014 року, у редакції від 09.12.2021, підстава – 1893-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 10.05.2022).
2. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України, № 1698-VII від 14 жовтня 2014 року, у редакції від 10.11.2021, підстава – 1810-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text> (дата звернення: 10.05.2022).
3. Commonwealth Anti-Corruption Benchmarks Commonwealth Secretariat – 2021. URL: https://thecommonwealth.org/sites/default/files/inline/Anti-Corruption%20Benchmarks_UPDF.pdf (дата звернення: 15.05.2022).
4. Combating Corruption. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/governance/brief/anti-corruption> (дата звернення: 10.05.2022).
5. Побережний В.В. Сутність та причини корупції в системі органів державної влади. URL: <http://academy.gov.ua/txts> (дата звернення: 15.05.2022).
6. Enhancing Government Effectiveness and Transparency: The Fight Against Corruption, World Bank, Washington, DC. 2020. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/235541600116631094/pdf/Enhancing-Government-Effectiveness-and-Transparency-The-Fight-Against-Corruption.pdf> (дата звернення: 10.05.2022).
7. Independent Commission Against Corruption: Act 1988 No. 35 Current version for 1 July 2021 ("the ICAC Act"). URL:

- <https://legislation.nsw.gov.au/view/html/inforce/current/act-1988-035> (дата звернення: 28.05.2022).
8. Crime and Corruption Act 2001. URL: <https://www.legislation.qld.gov.au/view/html/inforce/current/act-2001-069#sec.15> (дата звернення 15.05.2022).
  9. GRECO. URL: <https://www.coe.int/en/web/greco/about-greco> (дата звернення: 28.05.2022).
  10. Gamgani L., Tonnac A.D. Evolving measures to prevent and repress corruption in France. *Revue Francaise d'Administration Publique*. 2020. Vol. 175, no. 3, pp. 677–691. URL: https://www.cairn-int.info/article-E_RFAP_175_0677--evolving-measures-to-preventand.htm. (дата звернення: 15.05.2022).
  11. Лаф Д., Дубровський В. Чи ефективні антикорупційні реформи в Україні? URL: <https://euaci.eu/ua/what-we-do/resources/chi-efektivni-antikorupcijnini-reformy-v-ukrayini-analitychna-stattya> (дата звернення: 10.05.2022).
  12. The EU Anti-Corruption Initiative (EUACI). URL: <https://euaci.eu/who-we-are/about-programme> (дата звернення: 28.05.2022).
  13. Corruption Perceptions Index. URL: <http://cpi.ti-ukraine.org/#/> (дата звернення: 10.05.2022).
  14. CPI 2021: highlights and insights. URL: <https://www.transparency.org/en/news/cpi-2021-highlights-insights>(дата звернення: 28.05.2022).
  15. Індекс сприйняття корупції-2021 URL: <https://ti-ukraine.org/research/index-spryjnyattya-korupciji-2021/> (дата звернення: 28.05.2022).
  16. Корупція у цифрах: як змінюється кількість покараних, оцінка українців і місце у рейтингах. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/07/23/infografika/suspilstvo/korupczija-cyfrax-yak-zminyuyetsya-kilkist-pokaranux-ocinka-ukrayincziv-misce-rejtynhax> (дата звернення: 20.05.2022).
  17. ДБР звітує: Держбюджету України завдано 524 мільйони гривень збитків через корупційні злочини URL: <https://dbr.gov.ua/news/dbr-zvitue-derzhbyudzhetu-ukraini-cherez-korupcijnini-zlochyni-zavdano-524-miljoni-griven-zbitkiv#:~:text=> (дата звернення: 28.05.2022).
  18. Basic guide to anti-corruption URL: <https://www.u4.no/topics/anti-corruption-basics/basics> (дата звернення: 10.05.2022).
  19. Трепак В.М. Теоретико-прикладні проблеми запобігання та протидії корупції в Україні. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук. Львів, 2020. 481 с. URL: <http://idpnan.org.ua/files/2020/trepak-v.m.-teoretiko-prikladni-problemi-zapobigannya-ta-protidiji-korupciji-v-ukrayini.pdf> (дата звернення: 10.05.2022).
  - wealth.org/sites/default/files/inline/Anti-Corruption%20Benchmarks_UPDF.pdf.
  4. Combating Corruption. Available at: <https://www.worldbank.org/en/topic/governance/brief/anti-corruption>.
  5. Poberezhnyi V.V. Sutnist ta prychny koruptsii v systemi orhaniv derzhavnoi vlady [The essence and causes of corruption in the system of public authorities]. Available at: <http://academy.gov.ua/txts>.
  6. Enhancing Government Effectiveness and Transparency: The Fight Against Corruption, World Bank, Washington, DC. 2020. Available at: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/235541600116631094/pdf/Enhancing-Government-Effectiveness-and-Transparency-The-Fight-Against-Corruption.pdf>.
  7. Independent Commission Against Corruption: Act 1988 No 35 Current version for 1 July 2021 ("the ICAC Act"). Available at: <https://legislation.nsw.gov.au/view/html/inforce/current/act-1988-035>.
  8. Crime and Corruption Act 2001. Available at <https://www.legislation.qld.gov.au/view/html/inforce/current/act-2001-069#sec.15>.
  9. GRECO. Available at: <https://www.coe.int/en/web/greco/about-greco>.
  10. Gamgani L., Tonnac A.D. (2020) Evolving measures to prevent and repress corruption in France. *Revue Francaise d'Administration Publique*, vol. 175, no. 3, pp. 677–691. Available at: https://www.cairn-int.info/article-E_RFAP_175_0677--evolving-measures-to-preventand.htm.
  11. Laf D., Dubrovskiy V. (2018) Chy efektyvni antykorupciji reformy v Ukraini? [Are Ukraine's Anti-corruption Reforms Working]. Available at: <https://euaci.eu/ua/what-we-do/resources/chi-efektivni-antikorupcijnini-reformy-v-ukrayini-analitychna-stattya>.
  12. The EU Anti-Corruption Initiative (EUACI). Available at: <https://euaci.eu/who-we-are/about-programme>.
  13. Corruption Perceptions Index. URL: <http://cpi.ti-ukraine.org>.
  14. CPI 2021: highlights and insights. Available at: <https://www.transparency.org/en/news/cpi-2021-highlights-insights>.
  15. Indeks spryiniattia koruptsii-2021 [Corruption Perceptions Index 2021 in Ukraine]. URL: <https://ti-ukraine.org/research/index-spryjnyattya-korupciji-2021>.
  16. Koruptsiia u tsyfrakh: yak zminiuietsia kilnist pokaranykh, otsinka ukraintziv i mistse u reitynhakh [Corruption in numbers: how the number of convicts changes, the assessment of Ukrainians and the place in the rankings]. Available at: <https://www.slovoidilo.ua/2021/07/23/infografika/suspilstvo/korupczija-cyfrax-yak-zminyuyetsya-kilkist-pokaranyx-ocinka-ukrayincziv-misce-rejtynhax>.
  17. DBR zvitue: Derzhbiudzhetu Ukrainy zavdano 524 miliony hryven zbytkiv cherez koruptsiini zlochyny [DBR reports: 524 million hryvnias of losses caused to the State Budget of Ukraine due to corruption crimes]. Available at: <https://dbr.gov.ua/news/dbr-zvitue-derzhbyudzhetu-ukraini-cherez-korupcijnini-zlochyni-zavdano-524-miljoni-griven-zbitkiv#:~:text=>.
  18. Basic guide to anti-corruption. Available at: <https://www.u4.no/topics/anti-corruption-basics/basics>.
  19. Trepak V. M. Trepak V.M. (2020) Teoretiko-prikladni problemy zapobihannia ta protidii koruptsii v Ukraini [Theoretical and applied problems of preventing and combating corruption in Ukraine]. Dysertatsiia na zdobuttia naukovoho stupenia doktora yurydychnykh nauk. Lviv, 481 p. Available at: <http://idpnan.org.ua/files/2020/trepak-v.m.-teoretiko-prikladni-problemi-zapobigannya-ta-protidiji-korupciji-v-ukrayini.pdf>

References:

1. Pro zapobihannia koruptsii: Zakon Ukrainy, № 1700-VII vid 14 zhovtnia 2014 roku, u redaktsii vid 09.12.2021, pidstava – 1893-IX [On the prevention of corruption: Law of Ukraine, № 1700-VII of October 14, 2014, as amended on December 9, 2021, grounds – 1893-IX]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text/>
2. Pro Natsionalne antykorupcijiine biuro Ukrainy: Zakon Ukrainy, № 1698-VII vid 14 zhovtnia 2014 roku, u redaktsii vid 10.11.2021, pidstava – 1810-IX. On the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine: Law of Ukraine, № 1698-VII of October 14, 2014, as amended on November 10, 2021, basis – 1810-IX]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>.
3. Commonwealth Anti-Corruption Benchmarks Commonwealth Secretariat – 2021. Available at: https://thecommonwealth.org/sites/default/files/inline/Anti-Corruption%20Benchmarks_UPDF.pdf.